VALTAKUNNANSYYTTÄJÄNVIRASTO 19.11.2018 Dnro 140/61/18

Maa- ja metsätalousvaliokunta

MmV@eduskunta.fi

Hallituksen esitys HE 154/2018 vp eduskunnalle laiksi eläinten hyvinvoinnista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Valtakunnansyyttäjänviraston lausunto on laadittu eläinsuojelurikoksiin perehtyneiden kihlakunnansyyttäjien Jarmo Rintalan ja Heidi Nummelan kommenttien pohjalta.

Esityksen 5 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi muun muassa tuotantoeläimen määritelmä. Tämä on kannatettava ehdotus, ja voidaan olettaa, että lakiin otettava määritelmä selkeyttää ja yhdenmukaistaa oikeuskäytäntöä eläintenpitokieltojen määräämisessä. Käytännössä nimittäin tilanne on sellainen, että jos eläintenpitokielto halutaan rajata koskemaan tiettyjä eläinlajeja, se tyypillisesti rajataan koskemaan nimenomaan tuotantoeläimiä.

Esityksen 8 §:ssä ja liitteessä 1 ehdotetaan säädettäväksi muun muassa siitä, mitä eläimiä ja eläinlajeja voidaan pitää tuotantoeläiminä. Ehdotettu sanamuoto ”voidaan pitää” saattaa johdattaa päättelemään, että liitteessä 1 ehdotettu luettelo olisi ikään kuin 5 §:ssä ehdotetun tuotantoeläimen määritelmän täsmennys, vaikka tätä ei liene tarkoitettu. Virhepäätelmä johtaisi siis esimerkiksi eläintenpitokieltojen osalta siihen, että määrättäessä tuotantoeläimiä koskeva eläintenpitokielto se määrättäisiin koskemaan kaikkia liitteessä 1 mainittuja eläimiä, joita tuotantoeläiminä ylipäänsä voidaan pitää, riippumatta siitä, että liitteessä mainittua eläintä (esim. kaniinia) pidettäisiin vain lemmikkinä. Tällaiset virhepäätelmät voitaisiin ehkä estää, jos ehdotetussa 8 §:ssä ja liitteessä 1 käytettäisiin ilmaisun ”voidaan pitää” sijasta ilmaisua ”saa pitää” tai ”saadaan pitää”.

Esityksen 29 § jättää epäselväksi sen, onko myös onnistuneen hoidon jälkeen eläin lopetettava, jos sitä ei syystä tai toisesta voida palauttaa luontoon. Mikäli joku onnistuu ”pelastamaan” vahingoittuneen eläimen, lopettaminen tuntuu kohtuuttomalta vaihtoehdolta.

Osoite Lintulahdenkuja 4 00530 Helsinki
Puhelin 029 562 0800
Sähköposti vksv@oikeus.fi
www.vksv.fi

Esityksen 10 luvussa säädetään viranomaisista ja niiden tehtävistä. Esityksessä ei ole mainintaa siitä, mikä viranomainen toimii asiantuntijaviranomaisena rikosasiassa. Eläinsuojelurikoksissa tarvitaan aina asiantuntijaviranomaisen näkemys lainvastaisen menettelyn vaikutuksista teon kohteena oleviin eläimiin ja mahdollisesti myös yksittäisen teon yleisen vaikuttavuuden ja moitittavuuden arviointiin. Pääasiallisena selvityksenä tästä on käytännössä usein tarkastuksen suorittaneen eläinlääkärin lausunto. Tarvittaessa olisi kuitenkin voitava pyytää myös asiantuntijalausunto. Voisiko esimerkiksi ruokavirasto/luonnonvarakeskus/eläinten hyvinvointikeskus toimia tällaisena? Useissa erityislainsäädäntöön liittyvissä rikosprosesseissa (ympäristönsuojelulaki, jätelaki, työturvallisuuslaki) on valvontaviranomaisen edustajalle annettu puhevalta tai jopa asianomistaja-asema. Esityksestä ei käy ilmi, onko tällaisen mahdollisuuden antamista pohdittu nyt säädettävänä olevan lain valvontaviranomaisille.

Esityksen 72 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi maakunnan tehtävistä eläinten hyvinvoinnin valvonnan järjestämisessä. Esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa puhutaan tältä osin riittävien resurssien varaamisesta. Eläinsuojelurikosten ilmitulon ja rikoksista saatavan näytön luotettavuuden kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että eläinten hyvinvoinnin valvonta maakunnissa pystytään järjestämään niin, että eläinsuojeluvalvontaa suorittavat pääasiallisesti sellaiset eläinlääkärit, joilla ei ole eläinten hoitoon perustuvaa asiakassuhdetta niihin eläintenpitäjiin, joita heidän tulisi valvoa.

Esityksen 90 §:ssä (ilmoitusvelvollisuus poliisille) ehdotetaan ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle rajattaviksi kokonaisuutena arvioiden vähäiset rikkomukset. Ehdotus on kannatettava, koska se vähentänee turhaa viranomaistyötä. Nykytilassakaan vähäisimpiä rikkomuksia koskeville ilmoituksille ei ole esitutkintaviranomaisen toimesta tehty käytännössä muuta kuin kirjattu ne saapuneiksi. Kansalaisten yhdenvertaisuuden toteuttamiseksi olisi kuitenkin suotavaa, että valvontaviranomaisille annettavalla ohjeistuksella ja koulutuksella huolehdittaisiin siitä, että ilmoituskynnys asettuu eri puolilla maata samalle tasolle.

Esityksen 114 §:n 1 momentin 4 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi, että se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta tekee eläimelle 15 §:n 1 tai 3 momentissa säädetyn kielletyn toimenpiteen, on tuomittava eläinsuojelurikkomuksesta sakkoon. Rangaistussäännöksen selvyyden vuoksi olisi eduksi, että rangaistussäännöksessä itsessään ilmaistaisiin

tarkemmin se, millaisen toimenpiteen tekeminen on säädetty rangaistavaksi. Erityisesti yksilöimätön viittaus 15 §:n 3 momenttiin jättää jossain määrin epäselväksi sen, onko tarkoitus säätää rangaistavaksi momentissa kuvattu kilpailuissa käyttäminen ja näytteillä pitäminen vai ainoastaan leikkaus tai muu kipua tai kärsimystä aiheuttava toimenpide, jonka tarkoituksena on eläimen ulkonäön muuttaminen.

Esityksen 114 §:n 3 momentin osalta (sukupuoliyhteys eläimen kanssa) viitataan oikeusministeriön 16.3.2018 (OM 255/43/2017) hallituksen esitystä valmisteltaessa antamaan lausuntoon.

Esityksen 114 §:n 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että eläinsuojelurikkomuksesta voidaan jättää syyte nostamatta tai rangaistus määräämättä, jos teon johdosta annetusta muusta viranomaisen päätöksestä aiheutuneita taloudellisia seurauksia on pidettävä tekijälle teon vakavuuteen nähden riittävinä taikka jos tekijä rikkoo tämän lain nojalla määrättyä uhkasakolla tehostettua kieltoa. Esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa on tältä osin viitattu uhkasakkoon, mutta ei ole tarkemmin yksilöity, mitä muita viranomaisen päätöksiä lainkohdassa mahdollisesti tarkoitettaisiin. Oikeuskäytännössä on annettu ratkaisuja siitä, vaikuttavatko eläintenpitäjän saamien maataloustukien alentamiset tai takaisinperinnät lieventävästi eläinsuojelurikoksesta tuomittavaan rangaistukseen. Linjaksi vaikuttaa muodostuneen, etteivät maataloustukia koskevat päätökset vaikuta rikosasiassa annettavaan tuomioon. Selvyyden vuoksi ja yhdenmukaisen soveltamiskäytännön saavuttamiseksi olisi suotavaa, että nyt esitetyn lain perusteluissa otettaisiin kantaa siihen, onko tarkoitus, että maataloustukia koskevat päätökset olisivat myös sellaisia viranomaisen päätöksiä, joita ehdotetussa 114 §:n 5 momentissa tarkoitetaan.

Ehdotettu 114 §:n 5 momentin perusteluista ei käy ilmi, onko rangaistuskäytäntöä tarkoitus nimenomaisesti lieventää. Säännöksen sanamuodon perusteella voi riskinä olla se, että syyttämättä jättämisistä tai tuomitsematta jättämisistä tulee näissä tilanteissa pääsääntö. Tähänastisen oikeuskäytännön mukaan esimerkiksi erilaisten tukien menettäminen ei ole ollut rangaistuksen tuomitsemisen esteenä.

5 momentissa ehdotetaan, että lainvastaiseen menettelyyn syyllistynyttä henkilöä, joka rikkoo uhkasakolla tehostettua kieltoa, ei syytettäisi tai rangaistaisi ollenkaan. Tällä tarkoitettaneen sitä, että

uhkasakolla tehostetun laissa tarkoitetun kiellon tai velvoitteen rikkoja voidaan jättää rangaistukseen tuomitsematta samasta teosta, josta uhkasakko on tuomittu maksettavaksi.

Valtakunnansyyttäjä Raija Toiviainen

Valtionsyyttäjä Leena Metsäpelto

Osoite
Lintulahdenkuja 4
00530 Helsinki

Puhelin
029 562 0800

Sähköposti
vksv@oikeus.fi

www.vksv.fi